

1.3. Maneig d'un diccionari o enciclopèdia

a) Cada un dels mots que figuren com a entrada o article ho fan per rigorós ordre alfabètic.

barbaespès -essa *adj* Que té la barba espessa.
barbaflorit -ida *adj* Que té la barba blanca o canuda.
barbafort -a *adj* Que té el pèl de la barba aspre i fort.
barbafresc -a *adj* Afaitat o rasurat de poc.
barbagris -isa *adj* Que té la barba grisa.
barballa *f bot* Escurçonera.

b) L'esquema d'un d'aquests mots entrada d'un diccionari general és constituït per:

Encapçalament o entrada. És la paraula objecte d'explicació i va en negreta.

Abreviatures. Són les indicacions de tipus gramatical, d'especialitat, etc. que van en cursiva.

Accepcions. Són els diferents significats genèrics del mot numerats en negreta.

Subaccepcions. Són els matisos de cada significat genèric ordenats amb lletres darrere cada accepció.

mare *f 1 a* Dona o femella que ha tingut un fill o uns quants, especialment respecte a aquests. *b* [usat sovint adjectivalment] *fig* Nom aplicat a certs fenòmens col·lectius, certes institucions, etc. que hom considera fonamentals per a l'existència humana. *La mare pàtria. La terra és la nostra mare comuna. c* *catol* Títol donat a a certes religioses. *La mare abadesa, priora, superiora. d* *abella* *mare apic* Abella reina. *e* *ai, mare!* Expressió usada per a manifestar sorpresa, enuig, etc. *f* *mare adoptiva* *p ext* Dona que ha adoptat un fill. *g* *mare de llet* *p ext* Dida. *h* *reina mare.* Mare del rei regnant. *2 p ext a* *anat anim* Uter, *b p anal* Sèquia, rec, etc. principal d'on surt o a on desguassen els secundaris. *c p anal constr* Claveguera mestra. *d* *eixir de mare ant* Avortar. *e* *eixir* (o *sortir*) *de mare* (un riu) *p anal* Desbordar-se. *f* *eixir* (o *sortir*) *de mare* *fig*

Locucions i frases fetes. Combinació de dos o més mots en què participa la paraula que s'explica, amb un significat unitari.

Exemples. Escrits en cursiva, concreten el significat d'un mot i descriuen el context en què s'usa.

Exaltar-se molt, exasperar-se. *g* *treure* (algú) *de mare* *fig* Fer-lo eixir de mare. *3* *fig a* [usat només fent referència a coses designades per un nom femení] Causa, origen. *L'experiència és la mare de la ciència. Grècia, mare de les arts. b* *mares* (o *mare*) *del vi* (o *del vinagre*, etc) *vitic* Solatge que fan diverses substàncies líquides alcohòliques, el qual conté els microorganismes capaços de produir les transformacions enzimàtiques que possibiliten la fermentació. *4* *ict a* *mare d'arfa* Moll reial. *b* *mare d'anfós* Moll reial. *c* *mare de lluç* Llúcera. *d* *mare de moll* Moll reial. *5* *mar* Anima d'un cap o corda. *6* *nàut a* *Ferm 4. b* *mare de timó* Part superior del fusell del timó on la canya o arjau s'ajunta amb l'arbre del timó.

c) Les paraules que tenen gènere (masculí i femení) i nombre (singular i plural) les hem de cercar per la seva forma de masculí singular.

albí -ina *adj i m i f* *biol* Afectat d'albinisme.

guardià -ana *m i f 1* Persona encarregada de la vigilància d'un lloc públic, d'un establiment, etc. El guardià d'un museu. *2* *catol* A l'ordre franciscà, superior d'un convent. *3* *críst* *àngel guardià* Àngel de la guarda.

d) Els verbs els hem de cercar en la forma d'infinitiu; no trobarem com a entrada la forma "engaltava" sinó "engaltar".

engaltar *v tr 1 a* *export* Acostar el fusell o l'escopeta a la galta per a puntar l'arma. *b* *fig* *Ell les diu sense engaltar. 2 constr* Formar el parament d'un mur.

- e) Les paraules homògrafes — paraules diferents que tenen la mateixa grafia— tenen l'entrada una darrera l'altra diferenciades mitjançant un nombre volat.

dot' m 1 a dr civ Aportació que fa la muller al marit orientada al sosteniment de les càrregues del matrimoni. **b p ext dr can** Aportació, exigida o voluntària, que fa al convent una noia que es fa monja. **2 Do**, qualitat natural.

dot' m ict Peix de l'ordre dels perciformes, de la família dels serrànids (*Polyprion americanum*), molt semblant a l'anfós, que pot atènyer 2 m de longitud, de carn molt apreciada.

egua f zool Egua.
eguassada f Eguassada.
eguasser m Eguasser.

egua f zool Femella del cavall.
eguassada fram Ramat d'egües.
eguasser -a 1 m ram Ase destinat a ésser ajuntat a una egua. **2 m i f ofic** Persona que té cura d'una eguassada.

- f) Quan un mateix concepte pot ser designat per diferents mots, el diccionari remet al mot explicat en una altra entrada.

En el cas dels diccionaris enciclopèdics o enciclopèdies:

- g) Els noms propis duen l'entrada segons l'ordre alfabètic del primer llinatge.

Galba, Martí Joan de (València ? — 1490) Cavaller, documentat a partir del 1457. Estretament relacionat amb Joanot Martorell, rebé d'aquest l'original del *Tirant lo Blanc* i, a més de lliurar-lo als impressors perquè fos publicat, intervingué en la redacció de la novella.

Galí i Coll, Alexandre (Camprodon, Ripollès 1886 — Barcelona 1969) Pedagóg i historiador. Fou deixeble del seu oncle Bartomeu Galí i Claret.

- h) La fletxa darrera un mot en cursiva indica que aquest mot també figura com a entrada a l'enciclopèdia i que allà hi ha més informació sobre aquest mot o el que representa.

Alba, coll de l' Depressió de la serra del coll de l'Alba, dins el municipi de Tortosa (Baix Ebre), per on passa l'antic camí de Tarragona a Tortosa. En un dels cims de la serra hi ha la creu del coll de l'Alba (382 m alt) (→ santuari del *Coll de l'Alba*).

Alba, ducat d' Designació habitual del ducat d'*Alba de Tormes*↑.

- i) Donada la gran quantitat d'especialistes que col·laboren en una enciclopèdia els articles solen anar firmats per cada un d'ells o amb les inicials.

Galí II d'Aragó (a 833 — d 867?) Comte d'Aragó (~844—d 867?), d'Urgell i de Cerdanya (834—~838) com a successor del seu pare, Asnar I Galí, i de Pallars i Ribagorça (833/34—~848) pel fet d'haver-se'n apoderat i haver-s'hi mantingut independent de Tolosa. En la lluita per la successió del rei Lluís I de França fou partidari de Lotari. Sunifred, pare de Guifré I el Pelós, l'expulsà d'Urgell-Cerdanya, que li havien estat conferits per Lluís I, vers la fi del 834 i els ocupà efectivament vers el 838. Pels volts del 848 Galí hagué d'abandonar Pallars-Ribagorça, que Frèdol de Tolosa tornà a incorporar al seu comtat, i ocupà Aragó, antic comtat del seu pare abans del 820, i el governà fins a la seva mort. El succeí a Aragó el seu fill Asnar II Galí.

(Miquel Coll i Alentorn)